

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep

0032 Oslo

Oslo, 26.03.2021

Deres ref.: 20/6731, Vår ref.: 20/1552

Saksbehandler: Arne Jensen

Seksjon for helse-, omsorg- og sosialstatistikk / Avdeling for personstatistikk

Høringssvar - NOU 2020:15 Det handler om Norge - Bærekraft i hele landet

Statistisk sentralbyrå (SSB) viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets høringsbrev av 28. desember 2020 vedrørende NOU 2020:15 "Det handler om Norge - Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene".

SSB har behandlet høringen i henhold til egne lovbestemte oppgaver slik disse er nedfelt i Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven) av 21. juni 2019. SSB har videre forsøkt å samle kommentarer og vurderinger under noen deloverskrifter, for at det skal komme tydeligere fram hvilke deler av utredningen kommentarene tilhører.

Behov for gode data om bosettingsmønstre og endringer i disse

Statistisk sentralbyrå registrerer at utvalget har benyttet historiske tidsserier fra SSB når det gjelder bosettingsmønstre og endringer i disse, samt at utvalget har lagt til grunn SSBs regionale befolkningsframskrivninger i sine vurderinger av framtidige demografiske utfordringer i distriktene. Svært mange av analysene i kapittel 2 tar utgangspunkt i nivået 'sentralitet'. Videre er også ytterligere informasjon fra SSB mye brukt gjennomgående i utredningen, både når det gjelder utdanningsmønstre, arbeidsdeltakelse, bruk av helse- og omsorgstjenester etc.

Slik SSB vurderer det, er en god del av informasjonen som ble benyttet på demografiske endringer og øvrige sosioøkonomiske kjennetegn ikke, direkte tilgjengelig i vår statistikkbank per i dag (særlig gjelder dette konsistente tidsserier tilbake i tid etter sentralitet, dels som følge av endringer i kommunestrukturen over tid, og dels på grunn av endringer i sentralitetsindeksen). Mye informasjon måtte derfor bestilles særskilt. SSB mener det er av avgjørende betydning at det legges til rette for at informasjon av typen som er benyttet i utredning blir lagt til rette i statistikkbanken slik at øvrige brukere også kan benytte denne typen informasjon på en lett tilgjengelig måte. Det kan kreve noe økt ressursbruk å tilbakeføre serier på historisk (gjørne tilbake til rundt 1970), nåværende og framtidig kommunestruktur og fylkesstrukturer, og dette må fortsette også framover ved framtidige endringer i kommunestrukturer og sentralitetsstrukturer.

Vedrørende aldring og behov for omsorgstjenester

Utvalget er opptatt av befolkningens aldring og økt behov for omsorgstjenester i tiden som kommer. Det registreres at utvalget har lagt til grunn SSBs befolkningsframskrivninger i sine vurderinger av framtidige demografiske utfordringer i distriktene. Det registreres også at utvalget har tatt høyde for SSBs arbeid med å framskrive behovet for helsepersonell når det omtaler behovet for kvalifisert arbeidskraft, og at det har innhentet en egen vurdering av rekruttering og stabilisering av helsepersonell til distriktene utført av Nasjonalt senter for distriktsmedisin.

Det kan være grunn til å nevne at SSB, i samarbeid med sentrale helsemyndigheter, forsøker å modellere og tallfeste personellbehov som nettopp tar høyde for lokale og regionale forskjeller. Dette gjøres bl.a. ved å inkludere eksisterende informasjon om etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester fra Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR). Det kan også være grunn til å nevne at SSB i tillegg har sett nærmere på ulike utdanningsgruppers karriereveier og «utholdenhet» i sine respektive yrker, typisk leger, sykepleiere og helsefagarbeidere. Funnene fra disse analysene og en framtidig oppfølging av dem burde være av interesse, bl.a. for å belyse hvilke utfordringer distriktene har og hvor attraktiv den kommunale helse- og omsorgstjenesten er som arbeidsgiver i forhold til spesialisthelsetjenesten (sykehusene).

Behov for økt statistikk og forskning på avstander til tjenester samt bredbånd

SSB ønsker å understreke viktigheten av gode geodata og mer informasjon om hvor folk er lokalisert i forhold til ulike tjenester, og at dette presenteres i en form som gjør at det kan nyttiggjøres av beslutningstakere. Dette vil særlig være viktig for helse- og utdanningsfeltet i årene framover. Særlig gjelder dette sett i lys av den forventede økningen i behovet for eldreomsorg framover. Økt kompetanse og ressurser på geodatafeltet vil derfor bli viktig framover, både til bruk i nye statistikker samt for tilrettelegging av forskningsdata til interne og eksterne institusjoner. Her kan det nevnes at SSB bl.a. har produsert statistikk som viser kjøretid til fødesteder og kjøretid til akuttmottak, og at det framstår som naturlig og nødvendig å gjøre det samme på flere områder innenfor helse- og omsorgstjenester.

Likeledes er det viktig med informasjon om hvilke områder i Norge som har velfungerende bredbånd, og hvor store andeler (og hvilke grupper) som ikke har dette – som igjen har implikasjoner for hverdags-, skole- og arbeidsliv, og ikke minst for mulighetene for bruk av digitaliserte tjenester, enten innen helse (e.g. e-konsultasjoner og eldreomsorg), skole (elektronisk hjemmeskole) og arbeidsliv (e.g. fjernarbeid)

Vedrørende innhenting, samling og sammenlikning av kunnskap på lokalt nivå

Utvalget er opptatt av å belyse utfordringer og presentere anbefalinger etter ulike tjenesteområder og sektorer. Det ser ut til at utvalget har tatt i bruk mye informasjon som samles inn, samordnes og publiseres gjennom KOSTRA (Kommune-stat-rapporteringen). Det er en fordel. KOSTRA er et nasjonalt informasjonssystem som skal gi relevant styringsinformasjon til beslutningstakere i kommuner, fylkeskommuner og staten, og gir gode oversikter over ressursinnsats (f.eks. personell og økonomi), kapasitet (f.eks. plasser), prioriteringer og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner/regioner over tid.

Gjennom KOSTRA publiseres det tall og statistikk på en rekke kommunale tjenesteområder som bl.a. sier noe om tilbudet av helse- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og det er mulig å sammenligne kommuner med hverandre, med regionale inndelinger (f.eks. KOSTRA-grupper og sentralitet) og med landsgjennomsnittet. Det er grunn til å tro at flere av utvalgets anbefalinger vil kreve mer innsikt og dermed mer data fra kommunene, med det som formål at både innføring av tiltak (ressursinnsats) og effekter av tiltak (resultater) skal kunne måles over tid. Det er nærliggende å anbefale KOSTRA som informasjonskilde og som verktøy for å strukturere en slik oppfølging.

Framtidig kompetansebehov

Det er et stort behov for kunnskap om framtidig kompetansebehov. SSB ønsker derfor å understreke behovet for en videreføring og utvikling av modeller på framtidig kompetanse (lærere, helsepersonell, yrkesfagarbeidere og alt annet Norge vil trenge framover). I tråd med dette kan analyser og statistikk over sammenhengen mellom bosetting og utdanningsinstitusjoner (og hvem som velger å ta utdanning hvor og implikasjoner for framtidig bosetting) stå sentralt.

Boligforhold og valg av bosted

Når det gjelder boligforhold, har SSB omfattende data av høy kvalitet fra 2015 og framover. For perioden fram til 2015 er dataene mindre gode, og til dels fraværende. Hvorvidt det å framskaffe denne typen statistikk kan og bør prioriteres bakover i tid, kan være et moment som vurderes. Boligforhold er svært relevant for bosetting og selvstendighet (for personer med ulike utfordringer), men også relevant i forhold til pandemier etc. (e.g. informasjon om trangboddhet og smitte) og andre samfunnsforhold framover.

Likeledes gjelder bosetting for eldre som i kortere eller lengre perioder bor på institusjon. En bedre registrering av hvorvidt folk faktisk befinner seg der de er registrert bosatt, kan være verdifull kunnskap når tjenestebehov for eldre (og yngre) skal vurderes.

Med vennlig hilsen

Ann-Kristin Brændvang (sign.)
fagdirektør

Kopi: Finansdepartementet